

Artur Gałkowski*

Uniwersytet Łódzki

 <https://orcid.org/0000-0003-2471-0886>

artur.galkowski@uni.lodz.pl

Kilka spostrzeżeń na temat stanu i interdyscyplinarności terminologii onomastycznej

Streszczenie. Artykuł przedstawia spojrzenie na zastosowanie terminologii onomastycznej jako działu onomastyki, który pozwala na kodowanie zjawisk i pojęć onomastycznych przy pomocy ujednoczonych formalnie i semantycznie terminów naukowych. Autor stawia jednocześnie tezę o interdyscyplinarności tego rodzaju terminologii. Z jednej strony interdyscyplinarność wynika z samego charakteru onomastyki jako nauki sytuującej się często na pograniczach różnych dyscyplin, z drugiej jest to także właściwość utrwalana poprzez zainteresowanie i „zewnętrzne” użycie terminów onomastycznych (w komunikacji specjalistycznej i ogólnej). W tym wymiarze dostrzega się również swego rodzaju aberracje i próby nadmiernego lub nieadekwatnego z ustaleniami onomastów użycia terminów nowych lub sugerujących nieprawidłowe koncepty naukowe. Jest to bardzo aktualna kwestia rozpatrywana w kontekście międzynarodowym z udziałem powołanych do tego instytucji, jak np. ICOS.

Słowa kluczowe: terminologia naukowa, terminologia onomastyczna, onomastyka, interdyscyplinarność

Some observations on the state and interdisciplinarity of onomastic terminology

Summary. The article presents an overview of the use of onomastic terminology as a branch of onomastics, which allows onomastic phenomena and concepts to be encoded using formally and semantically unified scientific terms. At the same time, the author puts forward the thesis of the interdisciplinarity of this type of terminology. On the one hand, the interdisciplinarity results from the very nature of onomastics as a science often situated on the borderlines of various disciplines; on the other hand, it is also a property perpetuated by the interest and “external” use of onomastic terms (in specialist and

* dr hab. prof. UŁ; Wydział Filologiczny UŁ, Instytut Romanistyki, Zakład Italianistyki, ul. Pomorska 171/173, 90-236 Łódź

general communication). In this dimension, one also perceives a kind of aberration and attempts to use terms that are new or that suggest incorrect scientific meanings excessively or inadequately with onomastics findings. This is a very topical issue being dealt with in an international context with the participation of institutions set up for this purpose, such as ICOS.

Keywords: scientific terminology, onomastic terminology, onomastics, interdisciplinarity

1. Wprowadzenie

Przyjęło się, że terminologia onomastyczna¹ już ustalona oraz dostosowywana do nowych lub rewidowanych teorii i metod badania nazewnictwa stanowi część terminologii językoznawczej². Istotnie tak jest w zakresie faktów, które wynikają z użycia języka, a zatem mogą być uznane za należące do pola zainteresowań językoznawstwa oraz reprezentujących je subdyscyplin, np. leksykologii, semantyki, pragmatyki, kognitywizmu itd. W zasadzie każda tradycyjna i nowoczesna gałąź lingwistyki dopatrzy się w nazwach własnych obiektu wartego uwagi, w tym kierunki aplikacyjne badań językoznawczych, jak np. glotto-dydaktyka, translatoryka czy językoznawstwo korpusowe. Przywołując to ostatnie, sięgamy do przestrzeni, potencjału i potrzeb onomastyki, które skłaniając do badań, szczególnie w określonym kontekście (dyskursywnym, tekstowym, kulturowym), wymagają uwzględnienia okoliczności i strategii interdyscyplinarnych. Dochodzi wówczas do sytuacji, w której interdyscyplinarnością oraz koniecznością odniesień do językoznawstwa cechują się kolejno wyodrębniane działy onomastyki i ich terminologia, np. onomastyka literacka lub stylistyczna, pojemna konceptualnie onomastyka kulturowa, chrematonomastyka, ale także bardziej „klasyczne” odmiany nauk onomastycznych, jak antroponomastyka, toponomastyka czy zoonomastyka.

2. Interdyscyplinarność jako klucz do TO

W każdym dziale onomastyki odnajdziemy pokłady materiałowe i problemowe, na które można spoglądać z różnych punktów widzenia włączanych w perspektywę badawczą „od zewnątrz”. Nietrudno w takiej sytuacji postawić i utrzymać tezę o interdyscyplinarności terminologii onomastycznej jako kluczu do określenia faktycznego jej statusu, niejednokrotnie wymagającego dyskusji i nieustannego udoskonalania, również na poziomie międzynarodowym. Stanowi to swego rodzaju wyzwanie, a jednocześnie szansę na nowe odkrycia onomastów, należących nie tylko do różnych szkół onomastycznych, ale także identyfikujących się lub zainteresowanych innymi naukami humanistycznymi

¹ Odtąd stosujemy skrót TO.

² Zob. np. opinie przedstawione w: Harvalík, Caffarelli 2007.

(np. filozofią, literaturoznawstwem, kulturoznawstwem, medioznawstwem) lub pozahumanistycznymi (np. geografiami, kartografiami, naukami społecznymi).

Od razu też trzeba zaznaczyć, że niektóre rozwiązania terminologiczno-onomastyczne wywodzą się wprost ze spojrzenia pierwotnie niezależnego od onomastyki (np. opisu topografii danego terenu³) lub tworzonego świadomie obok onomastyki (np. w kreatywnym przemyśle reklamy, w tym w brandingu jako nowoczesnym sektorze usług intelektualnych typu PR tworzących sieć odniesień dla obszaru *brand communication*, Gabrielli 2014; zob. też Danesi 2006, 2008).

Analiza źródeł, dokumentów i glosariuszy tematycznych dowodzi, że nierzadko terminy pozaonomastyczne wkraczały w obszar onomastyki *sensu stricto* i podlegały usankcjonowaniu naukowemu. I na odwrót, liczne ustalone i obowiązujące już terminy onomastyczne przepływały i wciąż przepływają do innych nauk oraz sektorów pozanaukowych. Rozwiązaniem niepożądanym jest, jeśli w tego rodzaju relacjach pojawiają się dublety, tj. terminy ze sobą konkurujące i wzajemnie się zakłócające. Trudno jednak taki proces powstrzymać. W praktyce onomastyka nie ma bowiem jakiegoś wyłącznego mandatu na zajmowanie się nazewnictwem. W sektorach niezwiązanych z nauką tak formułowana pretensja byłaby wręcz niezrozumiała, np. tam, gdzie wykorzystywana jest praktycznie terminologia „paraonomastyczna” w nazywaniu (kodowaniu) różnego rodzaju obiektów przemysłowych.

3. Ścisłość vs. interdyscyplinarność TO

Biorąc pod uwagę dotychczasowe osiągnięcia, aktualne zadania i oczekiwania względem TO, zakładamy jej dualistyczny charakter: po pierwsze, zastosowania „ściśle” onomastyczne (np. w teoretycznych badaniach onomastycznych); po drugie, zastosowania nieuchronnie „interdyscyplinarne” – na pograniczu nauk (zob. np. Graf 2020) i wielu przestrzeni życia i komunikacji. W tej konfrontacji oznaczamy obydwie wektory cudzysłowem, ponieważ wychodzimy z założenia, że nawet najbardziej ścisły termin onomastyczny może mieć zastosowanie interdyscyplinarne i na odwrót. Trudno przesądzić, gdzie tak naprawdę można wyznaczyć granice teorii lub teoriiom onomastycznym i „obsługującym” je terminom (często w pewnych seriach, jak *choronimy* – nazwy regionów, krajów, krain; *urbonimy* – nazwy miast; *runonimy*⁴ – nazwy wsi)⁵.

³ Zob. np. liczne terminy wywodzone z podejścia geograficzno-geologicznego w: Dorion, Poirier 1975, a następnie włączane do ustaleń terminologicznych w globalnych działaniach standaryzacyjnych nazw geograficznych (por. STSNG) – tak też u Andrzeja Czernego w nowszym opracowaniu (Czerny 2011). Por. założenia słowników terminologii onomastycznej w niektórych językach słowiańskich, np. Redkva 2006.

⁴ Ekwivalentem *runonimu* wydaje się *wikonim*. Obydwa terminy w podstawie rdzenia tematycznego posiadają źródłosłów łaciński. Por. Vasilyeva 2023: 130–132.

⁵ Warto też uwzględnić możliwą ewolucję terminu (np. *nazw kulturowych*, które zdają się obejmować swym zasięgiem m.in. *urbanonimy* jako nazwy obiektów miejskich, zob. Myszka 2020).

Podobnie nie można odgórnie stawiać przeszkód przed tworzeniem i użyciem terminów onomastycznych w specjalistycznych odmianach języka, głównie określeń metaonomastycznych (por. Rutkowski 2012) służących do „nazywania nazw”, jak np. *enonimy* (nazwy gatunkowo-handlowe win) w dyskursie enologicznym (winiarskim), *hodonimy* (nazwy ulic, dróg, szlaków) w dyskursie administracyjnym, *hagionimy* (nazwy osobowe świętych) w dyskursie religijno-duszpasterskim itd.⁶

W spojrzeniu na ścisłą i interdyscyplinarną TO należałoby zachować balans, wyznaczany, po pierwsze, przez samą onomastykę, po drugie, przez obszary, z którymi musi się konfrontować i niejako współdzielić z nimi zainteresowanie faktami onomastycznymi. Nie znaczy to, że terminologia w studiach nad onimią może mieć rozmyty charakter naukowy. Wręcz przeciwnie, onomastyka na obecnym etapie rozwoju przedstawia się jako jedna z domen humanistycznych, które posiadają najbardziej rozbudowany zasób terminów o atrybutach niepodważających ich naukowości (m.in. logiczność i dopasowanie, jednoznaczność i dokładność, brak zbędnego nacechowania, stałość i niezmiennosc, por. np. Jurkowski 1991; Michałowski 2017: 10–18; Włoskowitz 2018; Wolnicz-Pawłowska 2016). Skłania ku temu kontekst językoznawczy, w jakim onomastyka została osadzona wraz z wszelkimi jej odgałęzieniami. Badacze nazewnictwa nie ignorują tego typu osadzenia, starając się nie przeoczyć gdzieś już powziętych prób tworzenia jednostek formalno-znaczeniowych przyjmujących funkcję terminów w odniesieniu do danej kategorii nazw własnych lub zjawiska związanego z ich wystąpieniem.

4. TO w użyciu specjalistycznym i pozaspecjalistycznym

Prace nad systematyzacją, normalizacją, harmonizacją i ujednoczeniem TO są dość zaawansowane, choć wciąż określa się jednocześnie podstawy projektowania i prerogatywy tego zadania (zob. np. Czopek-Kopciuch 2020; Górny 2020a, 2020b; Bijak 2019, 2020; por. Redkva 2006; Harvalík, Valentová 2018). Dotyczy to ujęć w obszarze jednego lub kilku języków (np. na terenie Słowiańszczyzny, zob. Gałkowski 2020a), ale także w planie szerszym, a w zasadzie globalnym, dla którego punktem wyjścia i odniesienia ma być podstawowa terminologia onomastyczna w językach kongresowych, przede wszystkim w języku angielskim (zob. Harvalík 2014; LKOT). Nie bez pewnego uzasadnienia TO uznaje się za dział onomastyki, a same terminy onomastyczne można analizować niczym neologiczne jednostki onimiczne, powstające jako rezultat aktów słowotwórczych (onomaturgicznych).

⁶ Przyglądając się użyciu tych choćby trzech terminów upowszechnionych na poziomie międzynarodowym (np. wł. *enonimo/-i*, *odonimo/-i*, *agionimo/-i*), można stwierdzić ich użycie w kontekstach pozanonomastycznych/pozanaukowych, czego dowodzą wystąpienia w korpusach.

4.1. Terminy operacyjne onomastyki

Wyjściowym terminem badań nazewniczych jest sama *onomastyka* jako nazwa nauki zajmującej się nazwami własnymi, ich naturą, formą, funkcją, pochodzeniem, właściwościami denotacyjno-konotacyjnymi, wykładnikami gramatycznymi, użyciem, przekazem semantyczno-pragmatycznym itd. W miarę poszerzenia spektrum metodologicznego oraz perspektywy specjalistycznej i interdyscyplinarnej, podstawowa definicja pojęcia „onomastyka” poszerza się lub uściśla. Uściśleniu służą przydawki, które precyzują obszar zainteresowania materialowego i/lub sposób przedstawienia przedmiotu badań, tworząc kolejne terminy w postaci związków wyrazowych (np. *onomastyka polska* jako nauka uprawiana w ośrodkach polskich; *onomastyka literacka* lub *stylistyczna* – dział literaturoznawstwa; *onomastyka kulturowa* – perspektywa szeroko pojętej kultury, której ważnym składnikiem są nazwy własne traktowane jako swoiste „teksty”⁷; *onomastyka translatoryczna* – problematyka przekładu/adaptacji nazw własnych między językami; *onomastyka dyskursywna* – rodzaj metodologii badawczej, która pozwala „ujawnić [...] dynamiczny, »plastyczny« charakter oraz przede wszystkim zdolność do kreowania i opisywania rzeczywistości” (Rutkowski 2016: 160) przez nazwy własne)⁸.

Nie jest jednak *onomastyka* zbiorem lub obrazem dystrybucji nazw własnych w określonej przestrzeni fizycznej lub intelektualnej, choć często tak właśnie bywa rozumiana (np. *onomastyka polska* jako zasób polskich nazw własnych, tudzież nazw w granicach Polski⁹). Błędnie równoważona jest wówczas z terminem *onimia* funkcjonującym leksykalnie jako pojęcie oznaczające zbiór onimów¹⁰. Para terminologiczna *onim/onimia*¹¹ to kolejne podstawowe i międzynarodowe terminy

⁷ Rutkiewicz-Hanczewska 2013. Por. też pojęcie *onomastyki tekstowej*, której przedmiotem jest nazewnictwo zanurzone w tekście/dyskursie (Rutkowski, Skowronek 2020: 27).

⁸ Na użytek własny nazwalibyśmy tego rodzaju odłamy onomastyki „przymiotnikowymi”.

⁹ W pewnym stopniu jest to wynik swego rodzaju adaptacji pluralnej formy łacińskiej *onomastica* (< gr. ονομαστικά *onomastiká* jako l.mn. gr. ονομαστικόν *onomastikón*). W tradycji polskiej *onomastica* mogłyby być rozumiane jako „fakty onomastyczne” (por. tytuł polskiego czasopisma „Onomastica. Pismo poświęcone nazewnictwu geograficznemu i osobowemu oraz innym nazwom własnym”, ale także inne międzynarodowe, np. „Onomastica Canadiana”, „Onomastica Slavogermanica”, „Onomastica Uralica”; zob. także *onomastica* w funkcji łac. przym. w l.mn., np. w tytule czasopisma „Acta onomastica” bądź „Folia onomastica Croatica”). Rozróżnienie *onomastica* jako klasycznej formy pluralnej od rzeczownika r.ż. w l.poj. w znaczeniu nauki i zapisywanego w ten sam sposób prowadzi do konfuzji w językach neoromańskich, np. we włoskim (w tradycji onomastyki włoskiej uznaje się termin wł. *toponomastica* za równoznaczny z *toponimia*, przy czym pod wpływem terminologicznych uściśleń międzynarodowych zaczyna się rozgraniczać odpowiednio pierwszy jako ekwiwalent ang. *toponomastics*, drugi – ang. *toponymy*, zob. Gałkowski 2022a).

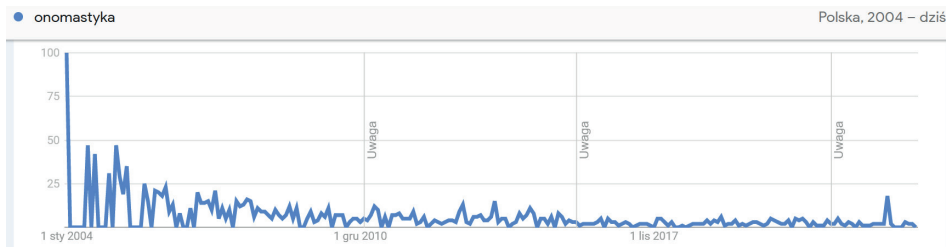
¹⁰ Szczególnie ważne, aby tego rodzaju konceptualizacja terminologiczna determinowała konfiguracje kolektywne różnych kategorii onimicznych, jak *antroponimia*, *toponimia*, *chrematonimia*, *urbanonimia* itd. Zob. też przyp. 13.

¹¹ Na poziomie koncepcyjnym obydwa terminy posiadają swoje zindywidualizowane właściwości. Dodajmy, że poza naukami onomastycznymi, w tym w językoznawstwie ogólnym i innych działach lingwistyki, upowszechniają się z pewnym trudem, w odróżnieniu od form od nich

operacyjne w naukach onomastycznych. Ich synonimy (*nazewnictwo = onimia; nazwa własna/nazwa = onim*) są określeniami tyleż potocznymi, co specjalistycznymi, o ile użyte zostaną w odpowiednim kontekście naukowym lub innym nacechowanym przyjętą konwencją komunikacyjno-terminologiczną (por. niżej).

Ważną funkcją leksykologiczną terminów *onomastyka* i *onim/onimia* jest ich sprawczość formacyjna. Wykorzystywane są aktywnie jako konwencjonalne człony kompozycyjne zestawiane z określeniami tematycznymi, naprowadzającymi semantycznie na różne działy onomastyki (*antroponomastyka, toponomastyka, chrematonomastyka, zoonomastyka*¹²) lub różne typy onimów (np. *chrematonimy=chrematonimia, kosmonimy=kosmonimia*¹³).

W polskiej komunikacji specjalistycznej i ogólnej zainteresowanie terminami *onomastyka, onim/onimia*, poza kontekstem naukowym, jest jednak nieznaczne; notujące wręcz trend spadkowy, jeśli porównać ostatnie kilka lat i okres 2004–2007 (zob. rys. 1, 2).

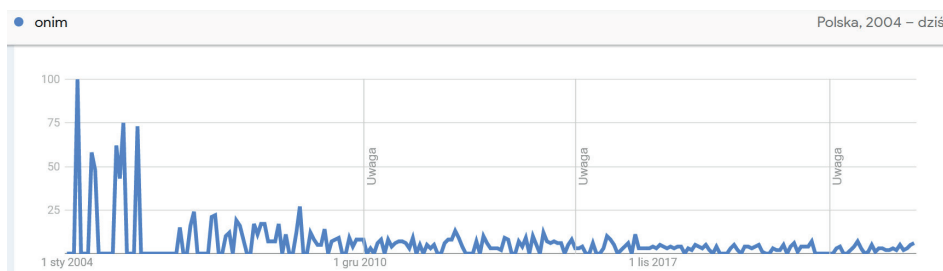
Rys. 1. Google trends dla terminu *onomastyka* w polskiej domenie internetowej

Źródło: <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=PL&q=onomastyka&hl=pl> (dostęp: 18.01.2024).

pochodnych (złożen z członami tematycznymi naprowadzającymi na konkretną klasę lub pole obiektów onimicznych). Podkreślić należy, że w humanistyce niezmiennie preferuje się synonim i jednocześnie rodzaj najkrótszej definicji *onimów (onimii)*, tj. *nazwy własne (rzadziej imiona własne)* jako kalki ich klasycznego ekwiwalentu łacińskiego *nomina propria*.

¹² Niektóre z terminów tworzone na bazie podobnego modelu mogą budzić zastanowienie, jednak trudno powstrzymać ich pojawianie się, szczególnie wówczas, gdy zaczynają gromadzić odniesienia naukowe, np. *urbanomastyka* (mylona zresztą z *urbanonimią*, zob. np. Hibel 2014: przyp. 306).

¹³ Terminy tworzone z członem *-onimia*, jak *chrematonimia* czy *kosmonimia*, bywają utożsamiane ze znaczeniem subdyscyplin onomastyki (*chrematonomastyka, *kosmonomastyka*), które miałyby się zajmować odpowiednio *chrematonimiami* i *kosmonimiami*. Dopuszczalnymi, choć stosunkowo nieupowszechnionymi synonimami *chrematonimii* i *kosmonimii* mogłyby być pojęcia w postaci: **chrematonomastykon, *kosmonomastykon*, jednak poza *onomastykonem, toponomastykonem* i *antroponomastykonem* tego typu formacje rzadko występują w uzusie (por. Gałkowski 2018b). Termin *onomastykon* (ang. *onomasticon*) bywa kojarzony z *leksykonem* (ang. *lexicon*), stąd np. takie osobliwości terminologiczne, jak ang. *ornithonomasticon* (zbiór gatunkowych i potocznych nazw ptaków) lub *botonomasticon* (zbiór nazw roślin) (Koopman 2015, 2019).

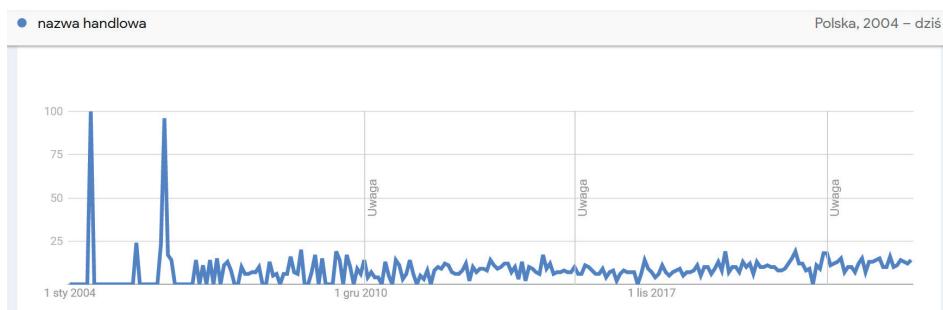

Rys. 2. Google trends dla terminu *onim* w polskiej domenie internetowej

Źródło: <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=PL&q=onim&hl=pl> (dostęp: 18.01.2024).

Niejaką popularność *onomastyki* i *onimu*¹⁴ w pierwszym dziesięcioleciu lat 2000 łączylibyśmy z okresem odkrywania tych terminów i pojęć nie tylko przez przeciętnego użytkownika, ale także świat nauki i zainteresowanych aplikacyjnym zastosowaniem pewnych działów onomastyki w przestrzeni komunikacji biznesowej (przede wszystkim branding, zob. np. Zboralski 1995, 2000). Potwierdzeniem takiej sugestii byłyby także wyniki wyszukiwania terminu *nazwa handlowa* (rys. 3), funkcjonującego w sferze ekonomicznej i prawnej, ale z powodzeniem zaadaptowanego także przez nauki językoznawcze, w tym onomastykę (zob. *Definicje pojęć...*).

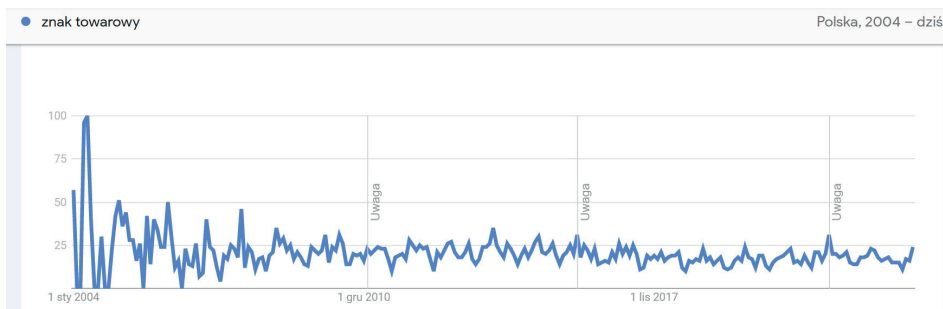
Podobnie zresztą rzecz się przedstawia z terminem *znak towarowy* (rys. 4), który – odnoszony do „opatentowanej nazwy” – pojawia się także w kręgu zainteresowań onomastów. Został przyjęty jako termin z innego obszaru komunikacyjnego, ale obowiązuje również w badaniach chrematonomastyczno-marketingowych obok wielu innych propozycji, które w zależności od obszaru językowego także zmieniają swoje definicje (np. *ergonim*, *pragmatonim*, *pragmonim*, *firmonim*, *markonim*, *logonim*, por. Gałkowski 2022b).

Rys. 3. Google trends dla terminu *nazwa handlowa* w polskiej domenie internetowej

Źródło: <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=PL&q=nazwa%20handlowa&hl=pl> (dostęp: 19.01.2024).

¹⁴ Dla terminu *onimia* ustalenie trendu jest dotąd niemożliwe.

Rys. 4. Google trends dla terminu *znak towarowy* w polskiej domenie internetowej

Źródło: <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=PL&q=nazwa%20handlowa&hl=pl> (dostęp: 19.01.2024).

4.2. TO w kontekstach popularno-onomastycznych oraz pozaonomastycznych

Problem związany z czytelnością zależną od użytego terminu onomastycznego możemy obserwować w wypowiedziach nurtu potocznego, popularno-onomastycznego oraz pozaonomastycznego, zwykle informacyjnego. Przykłady tego rodzaju kontekstów przedstawiamy w tabeli 1, cytując wyekscerpowane fragmenty tekstowe (kolumna II) i wskazując rodzaj dyskursu/tekstu (= „d./t.”¹⁵), do jakiego mogą należeć (III). Niektóre z tych kontekstów zaskakują trafnością użycia danego terminu i tym samym oryginalnością zastosowania rozwiązania stylizowanego na język naukowy (onomastyczny), inne troską o metajęzykowe (metaonomastyczne) doinformowanie czytelników, z jakim pojęciem mają się zmierzyć w przekazie. Zauważone terminy oznaczamy w cytowanych fragmentach pogrubieniem.

Tabela 1. Fragmenty tekstów popularno-onomastycznych i pozaonomastycznych

I	II	III
1.	Adelsbach to nie tylko nazwisko rodowe , ale także jednostkowa nazwa miejscowa (toponim, ruronim) na Śląsku, która występowała co najmniej od końca XIII wieku aż do maja 1945 r. ^a	d./t. historyczny
2.	Czy wiesz, że imiona dla zwierząt mają swoją nazwę ? Określa się je zoonimami – zoonim to konkretny termin, który pozwala rozróżnić naszego mručka od innych kotów ^b .	d./t. poradnikowy

¹⁵ Dyskurs rozumiemy jako praktykę komunikacyjną, w której występują teksty (Rutkowski, Skowronek 2020: 26; por. Rutkowski 2016: przyp. 3).

I	II	III
3.	Nazwa Carna hora nie jest jednak, wg intencji autora mapy, oronimem , lecz ojkonimem to znaczy nazwą miejscowości, o czym świadczy umieszczona obok niej, niepozostawiająca w tym względzie żadnych wątpliwości, sygnatura, opisana w legendzie mapy jako: <i>pagus</i> , czyli wieś ^e .	d./t. informacyjno-krajoznawczy
4.	Święty Marcin to hagionim noszony przez kilku katolickich i prawosławnych świętych ^d .	d./t. popularno-encyklopedyczny
5.	Do dziś w Gdańsku nie ma żadnego hodonimu honorującego np. zasłużonych polityków z okresu międzywojennego (a niekiedy i ofiary niemieckie okresu II wojny światowej) ^e .	d. prasowy
6.	Badaniem etymologii, struktury i typologii nazw osobowych zajmuje się antroponimia (z greckiego <i>ánthropos</i> 'człowiek' + <i>ónoma</i> 'imię'). Jest ona jedną z gałęzi onomastyki (z greckiego <i>onomastikós</i> 'związany z imieniem') – nauki o nazwach własnych ^f .	d./t. popularno-genealogiczny
7.	W Gorczańskim Parku Narodowym, podobnie jak i w pozostałej części Gorców, zachowało się wiele lokalnych nazw terenowych (toponimów) ^g .	d./t. informacyjno-turystyczny
8.	Właśnie ukazał się pierwszy tom z zaplanowanej na kilka lat serii – tzw. gazetera narodowego, czyli oficjalnego wykazu standaryzowanych nazw geograficznych . Zawiera on blisko 16 tys. nazw obiektów wodnych (tzw. hydronimów) z podziałem na dwie części: pierwsza – wody płynące, źródła, wodospady; druga – wody stojące ^h .	d./t. geodezyjny
9.	ONOMASTYKA . Jest to dział nauki o języku, który zajmuje się wszechstronną analizą nazw własnych , ich budową, znaczeniem, historią, funkcjonowaniem czy wreszcie ewolucją całego systemu onimicznego ⁱ .	d./t. popularno-historyczny
10.	„ Eponimy w urologii” to książeczka, w której autorzy zebrali terminy używane w urologii, określające przede wszystkim jednostki i objawy chorobowe oraz pojęcia anatomiczne i fizjologiczne, biorące nazwę od nazwisk ludzi, najczęściej lekarzy, którzy opisali je po raz pierwszy ^j .	d./t. medyczny
11.	Dziś zajmujemy się hodonomastyką . Na pierwszy rzut ucha to trudne słowo i nawet edytor tekstu podkreśla je na czerwono. Hodonomastyka to dział onomastyki , zacznijmy więc od wyjaśnienia tego drugiego terminu. Onomastyka to dyscyplina zajmująca się badaniem różnych nazw własnych , a zatem imion i nazwisk , ale też nazw gór, rzek, zwierząt i... ulic . Tym właśnie jest hodonomastyka – to dział onomastyki , który zajmuje się badaniem nazw ulic, dzielnic, załatków miast i innych osiedli ludzkich . A dokładniej rzecz ujmując – to gałąź toponomastyki , czyli działu będącego częścią onomastyki , a zajmującego się właśnie nazwami miejsc . Ufff... Chyba dałoby radę prościej i bardziej przejrzyście ^k .	d./t. podcastowy (popularno-onomastyczny)

Tabela 1. (cd.)

I	II	III
12.	Jeżeli w życiu chodzi o to, by być odrobinę niemożliwym, chrematonim Dzentelmenel może śmiało aspirować do miana szczytu nieprawdopodobieństwa!	d./t. językoznawczo-popularnonaukowy

Źródło:

- ^a <https://historia-swidnica.pl/rycerz-kunc-adelsbach-w-krzyzakach/> (dostęp: 13.12.2023).
- ^b <https://www.sheba.pl/blog/opieka/imiona-dla-kota-pelny-katalog-inspirujacych-imion> (dostęp: 12.12.2023).
- ^c <https://karpaccy.pl/oronim-czarnohora-w-xviiwiecznej-kartografii-plaj-37/> (dostęp: 13.12.2023).
- ^d https://pl.frwiki.wiki/wiki/Saint_Martin (dostęp: 10.12.2023).
- ^e <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/Pamietasz-jeszcze-te-nazwy-Tak-w-Gdansk-dekomunizowano-ulice,a,244858> (dostęp: 2.12.2023).
- ^f <https://przodek.org/genealogia/znaczenie-nazwiska-poradnik-bibliograficzny> (dostęp: 12.12.2023).
- ^g <https://www.gorczański.org.pl/page,art,id,25,kategoria,Nazewnictwo.html> (dostęp: 10.12.2023).
- ^h <https://geoforum.pl/news/1880/gugik-wydal-wykaz-hydronimow-polskich> (dostęp: 10.12.2023).
- ⁱ <http://www.mojswarzedz.pl/dawni-swarzedzanie> (dostęp: 20.12.2023).
- ^j <https://www.pturol.org.pl/wydawnictwo/publikacje-ksiazkowe/eponimy> (dostęp: 25.12.2023).
- ^k <https://podcastmiastowy.pl/o-pochodzeniu-nazw-ulic/> (dostęp: 10.12.2023).
- ^l <https://nowewyrazy.uw.edu.pl/galeria/dzentelmenel/1.html> (dostęp: 12.12.2023).

Cytowane fragmenty stanowią przykłady różnych wystąpień terminów onomastycznych, które przenikają do komunikacji ogólnej oraz dyskursu interdyscyplinarnego, często ocierającego się o naukowy lub na taki stylizowany. Większość przywołuje objaśnienia pojęć, przy pomocy których omawiane są określone zjawiska (przykłady 2, 6, 7, 8, 9, 11). W innych autorzy posługują się terminem metaonomastycznym jak głosa, która informuje, do jakiej kategorii onimicznej należy nazwa (np. *nazwa miejscowa/toponim/ruronim Adelsbach* [1], *oronim/ojkonim Carna hora* [3], *hagionim święty Marcin* [4], *chrematonim Dzentelmenel* [12]). Niebudzące wątpliwości definicje podparte elementami etymologii przekazują przykłady 6 i 9. W 11 mamy do czynienia z możliwym do przyjęcia innowacyjnym terminem (*hodonomastyka*), który omówiony zostaje jako podcastowa ciekawostka. W duchu ciekawostki stosowany jest także termin *zoonim* (przykład 2); jednocześnie to sposób na określenie „zwyczajnego” zjawiska (imiona kotów) w ramach pojęcia bardziej wyszukanego. Do niektórych kontekstów można mieć oczywiście zastrzeżenia (np. niepotrzebne użycie „tzw.” w 8¹⁶ lub przywołanie nieonomastycznej definicji *eponimu* w 10¹⁷), jednak ich autorzy nie ponoszą odpowiedzialności naukowej.

¹⁶ W zakresie terminologii hydronomastycznej zob. Hladký 2022.

¹⁷ Zgodnie z przyjętą w onomastyce polskiej konwencją, *eponim* jest „zapelatyzowaną nazwą własną lub derywatem od niej pochodzącym (odonimicznym)” (PEKOT: s.v.).

4.3. Język onomastyczny i pseudoonomastyczny

Wachlarz przyjętych już terminów onomastycznych oraz pojawiających się nowych¹⁸ tworzy w efekcie kapitał „języka onomastycznego”, tj. sieci leksykalnej pojęć właściwych dla różnych działów onimii i dyskursu onomastycznego. Dyskurs ten charakteryzuje się znaczną chłonnością terminologiczną, wpływając na różne wartości wskaźnika czytelności tekstów onomastycznych¹⁹. O wartościach tego rodzaju decyduje zastosowanie upowszechnionych (przyjętych/dopuszczalnych) lub nieupowszechnionych (niestosowanych/nierekomendowanych) terminów onomastycznych. Jak wspomniano wyżej, tworzone są one z wykorzystaniem komponentów *-onim/-onimia* oraz członów „naprowadzających”, determinowanych nawiązaniem pojęciowym do desygnatu (obiektu nazewniczego), głównie przez zastosowanie kodu klasycznego (greckiego, rzadziej łacińskiego). Wszelkie wystąpienia budzące nadmierne wątpliwości onomaturgiczne (w tabeli 2 z oznaczeniem „TN”), semantyczne lub funkcjonalno-pragmatyczne przyczyniają się do powstawania „języka pseudoonomastycznego”, nieuchronnie wyodrębniającego się w efekcie publikowania niektórych studiów nazewnictwa lub autorskich słowników i glosariuszy (zob. np. Room 1996). Inne z kolei służą ujednocnianiu konceptualizacji kodujących nowe fakty onomastyczne bądź uściśleniu stanowisk w zakresie zjawisk wyrażanych w TO (w tabeli 2 oznaczone jako „TD”). Dość poważną kwestią są tu próby mieszania zagadnień pól semantyczno-leksykalnych (nazw pospolitych) z właściwymi funkcjami, jakie spełniają onimy. Nie są nimi choćby nazwy gatunkowe zwierząt i roślin, choć przez niektóre obszary językowo-kulturowe w taki właśnie sposób bywają traktowane; ewentualnie włączane są do strefy przejściowej między *nomina appellativa* i *nomina propria* (zob. np. *entononimy*, *ichtionimy*, *ornitonimy*).

Przypadki TN i TD zestawione w tabeli 2 były lub są nadal przedmiotem dyskusji i rekomendacji bądź jej braku na poziomie międzynarodowym

¹⁸ Ich źródłem są naturalnie głównie opracowania onomastyczne, ale także inne, których autorzy nie są jeszcze doświadczonymi onomastami lub reprezentują inne nauki humanistyczne, zbyt śmiało proponując nowości terminologiczne. Wiele terminów przypisanych do pola onomastyki powstaje w języku angielskim jako efekt tłumaczenia słów kluczowych w artykułach napisanych w innym języku. Źródłem tego rodzaju nadprodukcji terminologicznej są nie tyle publikacje, co ich streszczenia oraz słowa klucze standardowo podawane w języku angielskim. Ciekawy to zresztą materiał do analizy onomaturgicznej w obszarze globalnej TO.

¹⁹ Nawiązujemy tu do klasycznie rozumianego indeksu czytelności (*Fog index*, Gunning 1952), jednak nie rozumiemy go jedynie przez pryzmat skomplikowania, liczby wyrazów w tekście i długości zdań. Mamy na uwadze zastosowanie i liczbę terminów specjalistycznych, które mogą wystąpić w opracowaniu onomastycznym lub do onomastycznego nawiązującym. Wiele tekstów onomastycznych i paraonomastycznych odznacza się dużym stopniem „nasylenia terminologicznego”, dodatkowo intensyfikowanego wystąpieniem innych jednostek terminologicznych, właściwych dla obszaru, z którym przedmiotowo powiązana jest natura obiektu nazewniczego (np. terminologia topograficzna, marketingowa, literacka, medialna itd.).

w ramach prac Grupy Terminologicznej ICOS (Terminology Group of ICOS)²⁰. Podajemy formę indagowanego terminu (kolumna I) z oznaczeniem TD lub TN²¹; objaśnienie konceptu jako zaaprobowanej/niezaaprobowanej jednostki terminologicznej (kolumna II); uwagi dodatkowe (kolumna III). W niektórych przypadkach przywołane terminy w wersji polskiej są roboczymi tłumaczeniami propozycji powstających w innych językach. Tam, gdzie to możliwe, wskazujemy źródła wystąpienia lub dodatkowe odniesienia dotyczące użycia terminu.

Tabela 2. Terminy poddawane pod dyskusję ekspercką ICOS

I	II	III
<i>abionimy</i> TD	nazwy obiektów nieożywionych (hiperonim obejmujący swoim zakresem m.in. toponimy i chrematonymy)	tradycyjny termin onomastyczny, zob. Svoboda i in. 1973: <i>s.v.</i> oraz OSTSO: <i>s.v.</i> ; odpowiednik ang. <i>abionym</i>
<i>astronimy</i> TD	nazwy gwiazd i planet (oraz podobnych struktur krążących w kosmosie)	ang. <i>astronym</i> ; stosowany także w innych obszarach językoznawstwa (por. wł. <i>astronimo</i> , Caffarelli, Gagliardi 2018: <i>s.v.</i>)
<i>bionimy</i> TD	nazwy obiektów ożywionych/organizmów żywych (hiperonim obejmujący swoim zakresem antroponimy, zoonimy, fitonimy)	tradycyjny termin onomastyczny, zob. Svoboda i in. 1973: <i>s.v.</i> oraz OSTSO: <i>s.v.</i> ; odpowiednik ang. <i>bionym</i>
<i>deonimy</i> TD	transonimizowane nazwy własne bądź formy pochodne (derywaty) od nazw własnych	zob. PEKOT: <i>s.v.</i> ; por. ang. <i>deonym</i> , LKOT: <i>s.v.</i>
<i>eklezjonimy</i> TD	nazwy kościołów (w religiach chrześcijańskich wezwania, pod jakimi wzniesiono i znane są świątynie)	używany np. w kontekście translatorycznym (zob. Szczęsny 2021)
<i>*ekonimy</i> TD	nazwy budynku/obiektu zagospodarowanego (niekiedy w sensie fizjograficzno-terenowym)	ang. <i>econym/oeconym</i> ; w tradycji polskiej i innych używany w wersji <i>ojkonim</i> (w znaczeniu nazwy miejsca zagospodarowanego)

²⁰ Chodzi o rozpatrywane zgłoszenia, ale także opinie wydawane przez Grupę na temat propozycji terminologicznych wychwyconych w przestrzeni naukowej i pozanaukowej w ostatnich trzech dziesięcioleciach. Terminy o statusie TD wchodzą do zasobu ITOS (International Terminology of Onomastic Sciences).

²¹ TD = termin dopuszczalny/przyjęty, nie zawsze jednak rozpowszechniony w studiach onomastycznych, niekiedy posiadający bardziej znany synonim; TN = termin nieprzyjęty/nierekomendowany w naukach onomastycznych.

I	II	III
<i>enonimy</i> TD	nazwy handlowe/gatunkowe win	termin szczególnie popularny na gruncie onomastyki obszaru romańskiego (np. wł. <i>enonimo</i> , zob. Caffarelli, Gagliardi 2018: s.v.); jego synonimem mogą być <i>ampelonimy</i> , w onomastyce polskiej definiowany także jako „nazwy własne winnic” (Jaros 2015: 302)
* <i>entnonimy</i> TN	nazwy gatunkowe owadów (w polskiej onomastyce nie są uznawane za nazwy własne)	termin z gruntu odrzucony z powodu niemocowania w opracowaniach onomastycznych
<i>felinonimy</i> TD	imiona nadawane kotom domowym	termin funkcjonujący podobnie jak upowszechniony <i>kynonim</i> (imię/nazwa nadana psu)
<i>firmonimy</i> TD	nazwy firmowe/handlowe	ang. <i>firmonym</i> , zazwyczaj definiowane jako nazwy firm: „the category of the onyms, the proper name of the commercial enterprise, including an industrial or trade one, who has the rights of the legal entity” (Arsenko i in. 2013: 133)
* <i>gastronimy</i> TN	nazwy lokali gastronomicznych; w niektórych tradycjach i dyskursach stosowane jako pojęcie wskazujące nazwy potraw, produktów spożywczych	druga z podanych definicji jest wciąż poddawana dyskusji (nazwy dań/potraw od dawna zajmują nie tylko onomastów); por. ang. <i>gastronyms</i> jako potencjalnie „cuisine and the related names” (Tambor 2020: 242)
<i>heortonimy</i> TD	nazwy świąt religijnych i świeckich, dni i innych okresów kalendarzowych dedykowanych określonym intencjom	termin z odpowiednikiem angielskim: <i>heortonym</i> (zob. np. Gałkowski 2020b)
* <i>hipponimy</i> TD	imiona nadawane koniom (nazwy zindywidualizowane, np. w stadninach, w gospodarstwach rolnych)	ze względu na paronimiczną postać graficzną termin mylony z językoznawczym pojęciem <i>hiponim</i> ; zalecana konsekwentna ortografia przez podwojone „p”
<i>ichtionimy</i> TD	nazwy gatunkowe ryb (podobnie jak <i>entnonimy</i> oraz <i>ornitonimy</i> [zob. dalej] w onomastyce polskiej to nazwy pospolite)	w onomastyce polskiej nazw gatunkowych organizmów nie uznaje się jednak za nazwy własne; termin używany w studiach etymologicznych
* <i>ikonimy</i> TN	nazwy rozumiane jako „obrazy” motywujące powstające pojęcia kulturowe	wł. <i>iconimi</i> (fr. <i>iconymes</i>), zob. Benozzo 2010

Tabela 2. (cd.)

I	II	III
*insulonimy TD	nazwy geograficzne wysp/ półwyspów	bardziej upowszechniony jest synonim <i>nesonim</i> , ang. <i>nesonym</i> , zob. PEKOT: <i>s.v.</i> , LKOT: <i>s.v.</i>
katojkonimy TD	nazwy mieszkańców miejscowości	w tradycji zachodniej termin posiada swój synonim: <i>demonim</i> (ang. <i>demonym</i>)
*ktematonimy TN	nazwy handlowe, nazwy firmowe	termin znany w językach wschodniosłowiańskich; w polskiej tradycji onomastycznej stosowane są inne ekwiwalenty: <i>chrematonimy marketingowe</i> , <i>firmonimy</i> , <i>ergonimy</i> itd.
kultonimy TD	nazwy wyznań; szerzej – nazwy własne różnych obiektów w przestrzeni religijnej	por. Gałkowski 2018a: 8
*kulturonimy TN	nazwy obiektów przypisanych do określonej kultury	nierekomendowany przez zbyt ogólne ujęcie desygnatu (często określający skądinąd nazwy o naturze apelatywnej); niekiedy stosowany wymiennie z terminem <i>kulturemy</i> (np. w kontekście translatorycznym)
kynonimy TD	imiona psów (nazwy indywidualne)	na pewno nie obejmuje nazw gatunkowych
logonimy TD	nazwy firm i produktów; w niektórych tradycjach (np. włoskiej) nazwy firmowe przedstawione w formie logotypu	termin stosowany w znaczeniu firmonimu w słowackiej tradycji onomastycznej
mitonimy TD	nazwy własne w przestrzeni dyskursu mitologicznego (nazwy miejsc/obiektów mitologicznych, imiona bóstw, tytuły mitów itd.)	w polskich studiach onomastycznych definiowane jako „nazwy własne o mitologicznej, grecko-rzymskiej proveniencji” (Puda-Blokesz 2022: 235)
muzykonimy TD	nazwy utworów muzycznych	por. słowac. <i>muzykonimum</i> , Žigo 2010
*nekronimy TN	potencjalnie: nazwy cmentarzy; w niektórych obszarach dopuszczany ze znaczeniem nazw osobowych nadawanych nowo narodzonym po zmarłych krewnych	termin pojawił się prawdopodobnie pod wpływem propozycji w: Room 1996: <i>s.v.</i> ; jak wiele terminów z tego źródła, został odrzucony; por. wł. <i>necronimo</i> (Caffarelli, Gagliardi 2018: <i>s.v.</i>)
*numizmonimy TN	nazwy monet, jednostek pieniężnych (szczególnie w kontekście historycznym)	termin używany w studiach historycznych pozaonomastycznych

I	II	III
<i>ornitonimy</i> TN	nazwy gatunkowe ptaków (w polskiej onomastyce nie są uznawane za nazwy własne)	termin onomastyczny w tradycji wschodniosłowiańskiej; używany także w niektórych opracowaniach ornitologicznych (ang. <i>ornythonym</i>); por. np. Koopman 2019: 7
* <i>perfumoni-my</i> TN	nazwy handlowe perfum, wód toaletowych (jako produktów na rynku kosmetycznym)	termin ang. <i>perfumonym</i> nie spotkał się z akceptacją; preferuje się opisowe <i>perfume names</i> ; zaistniał jako <i>parfémonyma</i> (< fr. <i>parfum</i>) w j. czeskim, zob. Šubrťová 2020
<i>poetonimy</i> TD (podlega trwającej dyskusji)	nazwy własne literackie (w tekście literatury pięknej)	w literaturoznawstwie termin <i>poetonim</i> uznawany jest za ekwiwalent <i>nazwy własnej literackiej</i> , jednak zazwyczaj z ograniczeniem znaczenia do imienia postaci literackiej; zdaniem niektórych literaturoznawców „w polskim, jak i w angielskim środowisku naukowym termin <i>poetonim</i> nie funkcjonuje” (Rachut 2018: 5); funkcjonuje w obszarze włoskim i francuskim: wł. <i>poetonimo</i> , fr. <i>poétonyme</i> (por. Shokhenmayer 2010: 128)
* <i>pornonimy</i> TN	pseudonimy aktorów oraz realizatorów filmów pornograficznych	pierwotnie fr. <i>pornonyme</i> (Paveau 2014)
* <i>skionimy</i> TN	nazwy ośrodków narciarskich	zob. słowc. <i>skionymum</i> , Wachtarczyková 2012

5. Podsumowanie

Zebrane w tabeli 2 terminy świadczą o aktualnym zainteresowaniu TO „wewnątrz” nauk onomastycznych, ale także „na zewnątrz”, tj. tam, gdzie może wystąpić potrzeba zmierzenia się z nazwami własnymi i procesami, w których biorą udział jako pełnoprawne jednostki znaczeniowe, często też kulturowe, i nośniki określonych treści (nie tylko funkcjonalnych). Specjaliści różnych dziedzin onomastyki oraz innych dyscyplin, w kontekście *par excellence* endo- i egzonomastycznym, dostrzegają zasadność zastosowania terminów, które mają już swoją historię naukową, ale dotąd nie były powszechnie stosowane (np. *bionimy* i *abionimy* ukute w latach 60.–70. XX wieku przez komisje naukowe słowiańskich szkół onomastycznych, zob. Odaloš 2018: 380; por. Zgusta 1995); przede wszystkim jednak dążą do zgłoszenia i naukowego zatwierdzenia terminów nowych, które z kolei bądź to wypełniają faktyczną lukę terminologiczną (np. różne terminy odnoszone do chrematonimii marketingowej, jak *firmonimy* czy *logonimy*), bądź wprowadzają zamęt wywołwany nieprzystawalnością definicji terminologicznych do obowiązujących koncepcji onomastycznych. Zarówno w polskim,

jak i potencjalnie w innych obszarach językowych TO utwierdza swój status naukowy, przenikając jednocześnie do innych dyskursów i pól komunikacji. Wciąż jednak to terminologia stosunkowo hermetyczna, wymagająca objaśnień nawet w kontekstach czysto lingwistycznych i oczekująca włączenia w szersze zasoby terminologii naukowej. Starania w tym kierunku prowadzone są w ramach trwających prac o charakterze międzynarodowym (np. w kontekście współpracy ICOS i ISO oraz badań typu ONOMTERM²²).

Artykuł powstał w ramach projektu w programie IDUB – Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza UŁ, nr 1/2021/B2211302000086.07: „Włoska terminologia onomastyczna (WTO). Konceptualizacja systemowa i relacyjna baza danych”.

Literatura

- Arseenko S.G., Vovk N.A., Shevchenko N.V., 2013, *Structural Peculiarities of One-component Firmonyms in the English Language*, „Культура народов Причерноморья” [„Kultura narodow Pryczernomor'ia”] 255, s. 132–134.
- Benozzo F., 2010, *Etnofilologia. Un'introduzione*, Naples: Liguori.
- Bijak U., 2019, *Polska terminologia onomastyczna. Ku harmonizacji systemu*, w: A. Chomová, J. Krško, I. Valentová (red.), *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére*, Bratislava: Veda, s. 44–52.
- Bijak U., 2020, *Rozwój polskiej terminologii toponomastycznej*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwo-twórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 47–54.
- Caffarelli E., Gagliardi C., 2018, *Terminologia onomastica*, „AVSI. Archivio per il vocabolario storico italiano” I, s. 11–54.
- Czerny A., 2011, *Teoria nazw geograficznych*, Warszawa: Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN im. Stanisława Leszczyckiego.
- Czopek-Kopciuch B., 2020, *Jeszcze o potrzebie ujednoczenia terminologii onomastycznej*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwo-twórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 47–54.
- Danesi M., 2006, *Brands*, Abingdon: Routledge.
- Danesi M., 2008, *Why It Sells. Decoding the Meanings of Brand Names, Logos, Ads, and Other Marketing and Advertising Ploys*, Lanham–Essex–Marlborough–Blue Ridge Summit: Rowman & Littlefield Publishers.
- Definicje pojęć „nazwa własna”, „nazwa handlowa”*, Rada Języka Polskiego, <https://rjp.pan.pl/dokumenty-rady?view=article&id=93:definicje-poj-nazwa-wa-snaq-nazwa-handlowaq&catid=45> (dostęp: 7.12.2023).

²² Zob. Harvalík, Valentová 2020; Valentová i in. 2022.

- Dorion H., Poirier J., 1975, *Lexique des termes utiles à l'étude des noms de lieux*, Québec: French and European Publications.
- Gabrielli V., 2014, *Brand communication*, Bologna: il Mulino.
- Gałkowski A., 2018a, *Definicja i zakres chrematonimii*, „Folia Onomastica Croatica” 27, s. 1–14. <https://doi.org/10.21857/mwo1vcz00y>
- Gałkowski A., 2018b, *Les onomasticons globaux dans une perspective théorique*, „Onomastica Uralica” 11, s. 105–116.
- Gałkowski A., 2020a, *Rozwój międzynarodowych prac nad terminologią onomastyczną – przegląd ujęć słowiańskich*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwotwórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 11–30.
- Gałkowski A., 2020b, *Real and Quasi Heortonyms as Intercultural Contextualized and Conceptualized Names*, „Prace Językoznawcze” 22(3), s. 73–90. <https://doi.org/10.31648/pj.5707>
- Gałkowski A., 2022a, *Metalinguistic Significance of Basic Italian Onomastic Terminology: A Corpus-Based Study*, „Lege Artis. Language Yesterday, Today, Tomorrow. The Journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava” VII(1), s. 33–83. <https://lartis.sk/issue-1-2022/>
- Gałkowski A., 2022b, *Markonimy jako operatory taksonomiczne w terminologii (chremat)onomastycznej*, „Onomastica” LXVI, s. 299–311.
- Górny H., 2020a, *Polska terminologia antroponomastyczna – ku systematyzacji i normalizacji*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwotwórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 55–65.
- Górny H., 2020b, *Czy istnieje potrzeba leksykograficznego opracowania terminów antroponomastycznych?*, „Onomastica” 64, s. 93–106.
- Graf M., 2020, *Pogranicze nauk – terminologiczne dylematy onomastyki literackiej*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwotwórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 119–130.
- Gunning R., 1952, *The Technique of Clear Writing*, New York: McGraw-Hill.
- Harvalík M., 2014, *Towards a Common Onomastic Terminology? The Next Step*, w: J. Tort i Donada, M. Montagut i Montagut (red.), *Els noms en la vida quotidiana. Actes del XXIV Congrés Internacional d'ICOS sobre Ciències Onomàstiques. Names in daily life. Proceedings of the XXIV ICOS International Congress of Onomastic Sciences. Annex. Secció 1*, Barcelona: Generalitat de Catalunya – Departament de Cultura, s. 21–25. <https://doi.org/10.2436/15.8040.01.4>
- Harvalík M., Caffarelli E., 2007, *Onomastic Terminology: An International Survey / Terminologia onomastica: un'inchiesta internazionale*, „Rivista Italiana di Onomastica” 13, s. 181–220.

- Harvalík M., Valentová I., 2018, *The Current State and Perspectives of Onomastic Terminology*, „*Onomastica Uralica*” 14, s. 53–63.
- Harvalík M., Valentová I., 2020, *Tendence a možnosti spracování onomastické terminologie*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwotwórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 31–45.
- Hibel K., 2014, „*Wojna na mapy*”, „*wojna na słowa*”. *Onomastyczne i międzykulturowe aspekty polityki językowej II Rzeczypospolitej w stosunku do mniejszości ukraińskiej w Galicji Wschodniej w okresie międzywojennym*, Berlin: LIT Verlag.
- Hladký J., 2022, *O používaní základných hydronomastických termínov a možnostiach ich zosúladenia*, „*Onomastica*” LXVI, s. 313–328.
- Jaros V., 2015, *Współczesne nazwy polskich winnic*, „*Onomastica*” LIX, s. 301–319.
- Jurkowski M., 1991, *Metajęzyk terminologii*, w: F. Grucza (red.), *Teoretyczne podstawy terminologii*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 45–59.
- Koopman A., 2015, *Zulu Plant Names*, South Africa: University Of KwaZulu-Natal Press.
- Koopman A., 2019, *Zulu Bird Names and Bird Lore. The World of Birds, the Zulu Language and the Cultural Beliefs of the Zulu People South Africa*, South Africa: University Of KwaZulu-Natal Press.
- LKOT = *List of Key Onomastic Terms*, ICOS, <https://icosweb.net/publications/onomastic-terminology/> (dostęp: 5.12.2023).
- Michałowski P., 2017, *Podstawy modelowania terminograficznego*, Warszawa: Instytut Ruscystyki UW.
- Myszka A., 2020, *Nazwy kulturowe w polskiej urbanonomii – zakres i ewolucja terminu*, w: A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder (red.), *Ze studiów nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwotwórstwa*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 87–103.
- Odaloš P., 2018, *Tradicia a dynamika onomastickej terminológie a terminológia onomastických škôl*, w: U. Bijak, H. Górný, M. Magda-Czekaj (red.), *Onomastyka – neohumanistyka – nauki społeczne*, Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, s. 379–394.
- OSTSO = B. Vidoeski i in. (red.), 1983, *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika. Osnovnaâ sistema i terminologiâ slavoânskoj onomastiki. Grundsystem und Terminologie der slawischen Onomastik*, Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite.
- Paveau M.-A., 2014, *Le discours pornographique*, Paris: La Musardine.
- PEKOT = A. Gałkowski, U. Bijak, 2018, *Polish equivalents of ICOS key onomastic terms*, <https://icosweb.net/publications/onomastic-terminology/> (dostęp: 27.11.2023).
- Puda-Blokesz M., 2022, *Onomastykon o proveniencji antycznej (grecko-rzymskiej) w powieściach kryminalnych Marka Krajewskiego*, „*Onomastica*” LXVI, s. 233–247.

- Rachut K., 2018, *Postaci dyskursu w perspektywie tworzenia i tłumaczenia „poetoniów”*. Na podstawie polskiego i rosyjskiego przekładu sagi o Harrym Potterze, praca doktorska napisana w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej Wydziału Neofilologii UAM w Poznaniu.
- Redkva Y., 2006, *Internatsjonal'nij slovník onomastičnoj terminologii (korotkij oglád stanu sprav i propozitsij від України)*, „Studii z onomastiki ta etimologii”, s. 124–129. [Редьквa Y., 2006, *Інтернаціональний словник ономастичної термінології (короткий огляд стану справ і пропозицій від України)*, „Студії з ономастички та етимології”, с. 124–129].
- Room A., 1996, *An Alphabetical Guide to the Language of Names Studies*, Lanham-London: Scarecrow Press.
- Rutkiewicz-Hanczewska M., 2013, *Genologia onimiczna. Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikacyjnej*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Rutkowski M., 2012, *Onomastyka a metaonomastyka*, w: I. Łuc, M. Podgórek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Robertowi Mrózkowi*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 317–323.
- Rutkowski M., 2016, *Jeszcze o dyskursywnym opisie nazw własnych*, w: M. Biolik, A. Naruszewicz-Duchlińska, W. Szulowska, E. Wolnicz-Pawłowska, W. Włoskiewicz (red.), *Slavica – onomastica – regionalia. Prace dedykowane Panu Profesorowi Jerzemu Dumie*, Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, s. 161–167.
- Rutkowski M., Skowronek K., 2020, *Onomastyczna analiza dyskursu*, Kraków: Wydawnictwa AGH.
- Shokhenmayer E., 2010, *Les métamorphoses du nom propre modifié entre le français et le russe*, „Cahiers Sens public” 1–2 (n. 13–14: *Langues et textes en contraste*), s. 127–142.
- STSNG = *Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, 2014, przeł. M. Łukasik, Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii (N. Kadmon (red.), 2002, *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*, New York: United Nations).
- Svoboda J. i in., 1973, *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky*, „Zpravodaj Místopisné komise ČSAV” 14(1), s. 1–280.
- Szczyński A., 2021, *Eklezjonimy jako problem przekładowy (na materiale języka rosyjskiego i polskiego)*, „Studia Rossica Gedanensia” 8, s. 79–93. <https://doi.org/10.26881/srg.2021.8.04>
- Šubrtová M., 2020, *Na rozhraní ideonym a pragmatonym: jména parfémů a jejich souvislost s olfaktorickou percepcí*, „Acta onomastica” LXI(1), s. 194–209.
- Tambor J., 2020, *Foreign Cuisine in Poland. Adapting Names and Dishes*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 27, s. 241–265.

- Valentová I., Harvalík M., Gałkowski A., 2022, *Banca dati internazionale di terminologia onomastica ONOMTERM*, „Rivista Italiana di Onomastica” 28(2), s. 793–800.
- Vasilyeva N., 2023, *New Onomastic Terms: Textual Criterion of Necessity*, w: U. Bi-jak, P. Swoboda, J.B. Walkowiak (red.), *Onomastics in Interaction with Other Branches of Science. Volume 3. General and applied onomastics, literary onomastics, chrematonomastics reports. Proceedings of the 27th International Congress of Onomastic Sciences*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 122–139.
- Wachtarczyková J., 2012, *Povaha a podoba názvov lyžiarskych stredísk na Slovensku*, w: M. Ološtiak (red.), *Jednotlivé a všeobecné v onomastike*, Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 313–330.
- Włoskowicz W., 2018, *O pojęciach, systemach pojęciowych i terminologii onomastycznej*, „Onomastica” LXII, s. 73–98. <http://dx.doi.org/10.17651/ONOMAST.62.4>
- Wolnicz-Pawłowska E., 2016, *Terminologia onomastyczna w tradycji badawczej i praktyce normalizacyjnej*, „Onomastica” LX, s. 37–46.
- Zboralski M., 1995, *Nomen omen, czyli jak nazwać firmę i produkt*, Warszawa: Business Press.
- Zboralski M., 2000, *Nazwy firm i produktów*, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Zgusta L., 1995, *Systematická terminologie onomastiky*, „Acta onomastica” 36, s. 262–272.
- Žigo P., 2010, *Budú v onomastike aj muzikonymá? (O jednej-dvoch Plavovláskach)*, „Slovenská reč” 75(4–5), s. 270–277.